

Posolstvo Svätého Otca Františka

k Svetovému dňu migrantov 2017

Maloletí migranti, zraniteľní a bez hlasu

Drahí bratia a sestry!

„Kto prijme jedno z takýchto detí v mojom mene, mňa prijíma. A kto prijíma mňa, nie mňa prijíma, ale toho, ktorý ma poslal“ (Mk 9, 37; porov. Mt 18, 5; Lk 9, 48; Jn 13, 20). Týmito slovami evanjelisti pripomínajú kresťanskému spoločenstvu Ježišovo učenie, ktoré je zároveň uchvacujúce i veľmi závažné. Tento výrok v skutočnosti naznačuje bezpečnú cestu, ktorá vedie až k Bohu, pričom v dynamike prijatia vychádza od tých najmenších a pokračuje Spasiteľom. Práve prijatie je nevyhnutnou podmienkou zavŕšenia tejto cesty: Boh sa stal jedným z nás, v Ježišovi sa stal dieťaťom, a otvorenie sa Bohu vo viere – ktorá živí nádej – nachádza svoje vyjadrenie v láskyplnej blízkosti k tým najmenším a najslabším. Láska, viera a nádej, sú všetky spoločne zapojené do skutkov milosrdenstva – či už duchovných alebo telesných – ktoré sme znovu objavili počas nedávneho mimoriadneho Svätého roku.

Evanjelisti sa však vyjadrujú aj o zodpovednosti tých, ktorí konajú proti milosrdenstvu: „Ale pre toho, kto by pohoršil jedného z týchto maličkých, čo veria vo mňa, bolo by lepšie, keby mu zavesili mlynský kameň na krk a ponorili ho do morskej hlbiny“ (Mt 18, 6; porov. Mk 9, 42; Lk 17, 2). Či možno zabudnúť na toto prísne napomenutie pri pomyslení na vykorisťovanie mnohých detí, ktoré ľudia bez škrupúl núti k prostitúcii či zneužívajú na pornografiu, robia z nich otrokov detskej práce alebo ich najímajú ako vojakov, zapájajú do obchodu s drogami a ďalších foriem zločinnosti; pričom sú tieto deti nútené utekať od konfliktov a prenasledovania, riskujúc, že sa niekde ocitnú sami a opustené?

Preto mi pri príležitosti tohoročného Svetového dňa migrantov a utečencov leží na srdci, aby som poukázal na existenciu maloletých migrantov, zvlášť tých, ktorí putujú sami, a vyzval všetkých, aby sa starali o mladých chlapcov a dievčatá, ktorí sú trojnásobne nechránení: pretože sú mladiství, pretože sú cudzincami a pretože sú bezbranní, keď z rôznych dôvodov musia žiť ďaleko od svojej domovskej krajiny a odlúčení od svojich rodinných väzieb.

Migrácie sa dnes neobmedzujú len na niektoré oblasti planéty, ale dotýkajú sa všetkých kontinentov a budú sa ich dotýkať čoraz viac, lebo nadobúdajú rozmery tragického celosvetového problému. Nejde len o osoby hľadajúce dôstojnú prácu alebo lepšie životné

podmienky, ale aj o mužov a ženy, starých a deti, ktorí sú nútení opustiť svoje domovy s nádejou, že sa zachránia a nájdu niekde pokoj a bezpečie. Sú to v prvom rade títo maloletí, ktorí platia za emigráciu veľkú cenu, temer vždy súvisiacu s násilím, biedou a životnými podmienkami – faktormi, ku ktorým sa pripája aj globalizácia s jej negatívnymi stránkami. Nezriadený hon za rýchlym a ľahkým ziskom prináša aj nárast takých nešvárov, ako je obchod s deťmi, vykorisťovanie a zneužívanie maloletých, či vo všeobecnosti nedodržiavanie práv prináležiacich deťom, ktoré sú zakotvené v Medzinárodnom dohovore o právach dieťaťa.

Pre svoju osobitnú krehkosť má detstvo jedinečné a neodhateľné potreby. Ide tu predovšetkým o právo na zdravé a bezpečné rodinné prostredie, kde sa môže dieťa rozvíjať pod vedením otca a matky a podľa ich príkladu; ďalej je to právo-povinnosť na adekvátne vzdelanie: v prvom rade v rodine a tiež v škole, kde deti môžu rásť ako osoby a protagonisti vlastnej budúcnosti aj budúcnosti svojho národa. V skutočnosti je v mnohých oblastiach sveta čítanie, písanie a počítanie stále privilegiom len niekoľkých. Všetci maloletí majú tiež právo hrať sa a venovať sa voľnočasovým aktivitám, skrátka, majú právo byť deťmi.

Spomedzi migrantov sú deti tými najzraniteľnejšími, pretože v živote, kde sa ocitli, sú akoby neviditeľné a bez vlastného hlasu: v nebezpečenstve prichádzajú o doklady, a tak ostávajú pred očami sveta ukryté; pretože ich nesprevádzajú dospelí, ich hlas zaniká a nie je ho počuť. Preto maloletí migranti ľahko končia na najnižšom stupni ľudského poníženia, kde v mocnom plameni ilegality a násilia zhorí budúcnosť príliš mnohých nevinných. Pritom je príliš ťažké pretrhnúť sieť zneužívania maloletých.

Ako reagovať na tieto skutočnosti?

Po prvé si treba uvedomiť, že fenomén migrácií nie je vytrhnutý z dejín spásy, naopak, je ich súčasťou. S ním sa spája aj Božie prikázanie: „*Cudzinca nebudeš napádať a utláčať, veď sami ste boli cudzincami v egyptskej krajine!*“ (Ex 22, 21); „*Aj vy majte radi cudzinca, lebo aj vy ste boli cudzincami v egyptskej krajine!*“ (Dt 10, 19). Tento fenomén predstavuje zároveň *znamenie doby*, znamenie, ktoré hovorí o prozreteľnom Božom diele v dejinách a v ľudskej spoločnosti, týkajúcom sa univerzálneho spoločenstva. Cirkev nepodceňuje tento problém či drámu a tragédiu spojenú s migráciou ani ťažkosti súvisiace s dôstojným prijatím týchto osôb. Zároveň však povzbudzuje k tomu, aby sme aj v tomto fenoméne videli Boží plán, nepochybujúc o tom, že nikto nie je cudzincom v kresťanskom spoločenstve, ktoré objíma „*všetky národy, kmene, plemená a jazyky*“ (Zjv 7, 9). Každý je vzácny; osoby sú dôležitejšie ako veci a hodnota každej inštitúcie sa meria podľa toho, ako zaobchádza so životom a dôstojnosťou ľudskej bytosti, a to predovšetkým vtedy, keď je tak ľahko zraniteľná, ako sú maloletí migranti.

Okrem toho sa treba zamerať na *ochranu, integráciu a trvalé riešenia*.

Predovšetkým ide o to, aby sa prijali všetky dostupné opatrenia na zaistenie *ochrany a bezpečnosti* maloletých migrantov, pretože „títo chlapci a dievčatá, ponechaní sami na seba, končia nezriedka na ulici a stávajú sa obeťami bezohľadných vykorisťovateľov, ktorí ich často vystavujú fyzickému, morálnemu a sexuálnemu násiliu“ (Benedikt XVI., *Posolstvo k Svetovému dňu migrantov a utečencov* 2008).

Napokon, hranica medzi migráciou a obchodom s ľuďmi je často veľmi tenká. K ľahkej zraniteľnosti migrantov, zvlášť ak ide o deti, prispievajú mnohé faktory: núdza a nedostatok prostriedkov na prežitie, ku ktorým sa pripájajú nereálne očakávania navodené médiami; nízka úroveň vzdelanosti; neznalosť zákonov, kultúry a často i jazyka hostiteľskej krajiny. To všetko ich robí fyzicky i psychicky závislými. No najsilnejším popudom k vykorisťovaniu a zneužívaniu detí je existujúci dopyt. Ak sa nenájde spôsob, ako prísnejšie a účinnejšie zasiahnuť voči tým, čo z toho profitujú, nebude možné zabrániť mnohým formám otroctva, ktorých obeťami sú mladiství.

Preto je nevyhnutné, aby s ohľadom na dobro svojich detí imigranti čo najužšie spolupracovali so spoločnosťami, ktoré ich prijali. S veľkou vďačnosťou preto hľadáme na cirkevné i občianske organizácie a inštitúcie, ktoré s veľkým úsilím venujú čas i sily na ochranu maloletých pred rozličnými formami zneužívania. Je dôležité, aby sa nadväzovala čoraz účinnejšia a konkrétnejšia spolupráca, založená nielen na výmene informácií, ale aj na posilnení sietí, ktoré budú schopné zaistiť, že sa zasiahne včas a cielene. Pritom nepodceňujeme mimoriadnu silu cirkevných spoločností, ktorá sa prejavuje predovšetkým vtedy, keď sú zjednotené v modlitbe a bratskom spoločenstve.

Po druhé: treba sa usilovať o *integráciu* detí a mladistvých migrantov, ktorí sú vo všetkom závislí od spoločenstva dospelých. Veľmi často je totiž nedostatok finančných prostriedkov prekážkou na zavedenie primeraných politických opatrení na poskytovanie pomoci, prijímanie a inklúziu migrantov. V dôsledku toho sa stáva, že namiesto úsilia o sociálne začlenenie maloletých migrantov, alebo programov na ich bezpečný a asistovaný návrat do vlasti, sa hľadajú spôsoby ako zabrániť ich vstupu, čo nahráva ilegálnym sieťam; alebo sú poslaní do domovskej krajiny a nikto sa nestará, či je to skutočne v ich „najlepšom záujme“.

Situácia maloletých migrantov je ešte vážnejšia, ak sú v krajine ilegálne alebo sú najatí a zapojení do organizovanej kriminality. Vtedy často smerujú do centier predbežného zadržania. Nie je zriedkavé ani to, že sú uväznení, a keďže nemajú peniaze na zaplatenie kaucie alebo cesty domov, môžu ostať dlhú dobu vo väzení, kde sú vystavení zneužívaniu a násiliu rôzneho druhu.

V takýchto prípadoch sa právo štátu na riadenie migračných tokov a na ochranu spoločného dobra národa musí spájať s povinnosťou vyriešiť a právne upraviť postavenie maloletých migrantov, pri plnom rešpektovaní ich dôstojnosti a v snahe vyjsť v ústrety ich vlastným potrebám, ak sú sami, alebo aj potrebám ich rodičov, s ohľadom na dobro celej rodiny.

Podstatnú úlohu napokon zohráva prijatie adekvátnych národných postupov a plánov na spoluprácu medzi domovskými a hostiteľskými krajinami, zameranými na odstránenie príčin nútenej emigrácie maloletých.

Po tretie: obraciam sa na všetkých s naliehavou výzvou, aby sa hľadali a prijímali *trvalé riešenia*. Keďže pri migrácii ide o komplexný fenomén, problém maloletých migrantov treba riešiť pri jeho koreňoch. Na vzniku tohto problému sa podieľajú vojny, porušovanie ľudských práv, korupcia, chudoba, nerovnováha a prírodné nešťastia. Deti sú prvé, ktoré tým trpia, pričom často podstupujú telesné mučenie a násilie, sprevádzané morálnym a psychickým násilím, ktoré v nich zanecháva temer vždy nezmazateľné stopy.

Preto je absolútne nevyhnutné, aby sa v domovských krajinách riešili príčiny migrácií. To si ako prvý krok vyžaduje úsilie celého medzinárodného spoločenstva o ukončenie konfliktov a násilia, ktoré nútia ľudí utekať. Okrem toho je však potrebná aj dlhodobá vízia, ktorá bude pre oblasti postihnuté najzávažnejším porušovaním práva a nestabilitou predvídať vhodné programy, aby sa všetkým zaistil prístup ku skutočnému rozvoju, podporujúcemu dobro dievčat a chlapcov, ktorí sú nádejou ľudstva.

Napokon by som sa rád obrátil na vás, ktorí na ceste emigrácie kráčate po boku detí a mladistvých: oni potrebujú vašu cennú pomoc a tiež Cirkev vás potrebuje a podporuje vo veľkodušnej službe, ktorú im poskytujete. Naďalej neúnavne vo svojom živote vydávajte odvážne svedectvo o evanjeliu, ktoré vás pozýva, aby ste spoznali a prijali Pána Ježiša, prítomného v tých najmenších a najzraniteľnejších.

Všetkých maloletých migrantov, ich rodiny a spoločenstvá, a tiež vás, ktorí ste im nablízku, zverujem pod ochranu Svätej rodiny z Nazareta, aby bdela nad každým z vás a sprevádzala vás na vašej ceste; k svojej modlitbe pripájam aj apoštolské požehnanie.

Vo Vatikáne 8. septembra 2016, na sviatok Narodenia Panny Márie

František